

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО»

Художньо-продуктивна компетенція дошкільників. Діти і картини

Навчально-методичний посібник

*Друкується за рішенням науково-методичної ради
комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(від 10.10.2017 р., протокол №4)*

Кропивницький
2017

Гагаріна Н.П. Художньо-продуктивна компетенція дошкільників. Діти і картини: [навчально-методичний посібник] / Н.П. Гагаріна. – Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2017. – 48 с.

У методичному посібнику подано теоретичні основи підготовки педагогів до художньо-естетичного розвитку дітей засобами творів живопису в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Окреслено педагогічні умови, методи і форми роботи, спрямовані на формування художньо-продуктивної компетенції дошкільників. Видання містить методичні рекомендації науковців з означеної проблеми, а також конспекти занять з досвіду роботи педагогічних працівників закладів дошкільної освіти Кіровоградської області.

Посібник рекомендовано директорам, вихователям-методистам, вихователям закладів дошкільної освіти, студентам, які навчаються за напрямом підготовки «Дошкільне виховання» та батькам.

Рецензенти:

- Гайда Л.А. – методист науково-методичної лабораторії виховної роботи і формування культури здоров'я комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»;
- Тарапака Н.В. – завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти, кандидат педагогічних наук, доцент комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»;
- Кімнатний А.Д. – завідувач відділу Кіровоградського обласного художнього музею – картинної галереї Петра Оссовського «Світ і Вітчизна».

Відповідальна за випуск – Корецька Л.В.

Зміст

Вступ.....	4
Основні мотиваційні складові використання творів живопису в роботі з дітьми дошкільного віку.....	6
Теоретико-методичні аспекти формування художньо-продуктивної компетенції дошкільників.....	8
Практичні результати. Конспекти занять.....	22
Висновки.....	40
Список використаної літератури.....	41

Вступ

*Мистецтво повинне бути
джерелом пізнання світу почуттів.
Це правило естетичного виховання
особливо важливе в пізнанні живопису
і образотворчого мистецтва взагалі.*

В.О. Сухомлинський

Дошкільна ланка реалізує право людини на отримання такої освіти, яка б відповідала здібностям, інтересам, нахилам дитини й дбала про її максимальний розвиток одразу після народження.

На сучасному етапі все очевиднішим стає те, що «традиційна освіта», орієнтована на передачу знань, умінь і навичок, не задовольняє потреби молодого покоління. З одного боку, інформаційна революція призвела до всеохоплюючої демократизації творчості, відколи нові інструменти для взаємного обміну знаннями і поширення ідей стали доступними для мільйонів людей. З іншого боку, та сама інформаційна революція так швидко змінює довколишній світ, що стандартні методи й інструкції часто вже просто не діють і їх не застосовують. Саме тому, проблема інноваційних методів навчання і виховання є найбільш актуальною в сьогоденні. Причинами нововведень, тобто інновацій, у дошкільній ланці освіти є необхідність вести активний пошук шляхів розв'язання проблем, наявних у дошкільній освіті; бажання не зупинятися на досягнутому; прагнення педагогічних колективів підвищити якість освітніх послуг, урізноманітнити їх, задовольняючи зростаючі запити батьків. Тому маємо визначити стратегічні пріоритети розвитку дошкільної освіти, шляхи їх реалізації, скерувати педагогічну спільноту до реалізації ціннісних пріоритетів особистості, суспільства, держави, регіону на засадах європейських вимірів якості освіти.

Одним із пріоритетних напрямів навчально-мовленнєвої та художньо-продуктивної діяльності закладу дошкільної освіти є формування в дітей зв'язного мовлення, естетичного бачення, уміння самостійно складати різного типу розповіді. Дослідженням цих питань займаються такі науковці, як А. Богуш, Н. Гавриш, О. Білан, Л. Шелестова. Досягнення творчого рівня розвитку особистості можна вважати найвищим результатом будь-якої педагогічної технології.

Узагальнення поглядів сучасних науковців, аналізу дослідницьких джерел щодо природи зв'язного мовлення, її механізмів, процесу становлення, взаємозв'язку між структурою мовлення та його змістом дозволяє говорити про ефективність використання творів живопису художників як засобу розвитку зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку. Працюючи відповідно до Базового компонента дошкільної освіти (освітня лінія «Дитина у світі культури») вихователь має сформулювати художньо-продуктивну компетенцію дошкільників, виховати ціннісне ставлення до мистецтва. За державним стандартом дошкільної освіти результатами освітньої роботи є те, що дитина

старшого дошкільного віку «...називає прізвища, твори улюблених вітчизняних та зарубіжних митців, пригадує їх зміст, порівнює твори. Виокремлює жанри народного, класичного і сучасного вітчизняного та світового мистецтва: портрет, пейзаж, натюрморт, побутовий. Виявляє інтерес до різних видів візуального мистецтва: декоративно-прикладного, живопису, графіки, скульптури, архітектури, дизайну. Фантазує, експериментує, змішуючи кольори, вигадуючи оригінальну композицію, змінюючи і створюючи нові форми». З наведеного переліку чітко видно інтеграцію завдань з мистецтва, розвитку мовлення, мислення, уяви. Педагоги дошкільних закладів зіткнулися з проблемою як організувати навчальний процес, щоб старші дошкільники ознайомились зі значним переліком репродукцій, запропонованих програмою, які методи і прийоми стануть найефективнішими на шляху до поставленої мети.

Організація освітнього процесу за «старими» методами не дає бажаних результатів. На сьогодні науково-методичний супровід дошкільної освіти є вагомим фактором підвищення її якості. Останні дослідження науковців відкривають для педагогів переваги евристичних методів. Отже виникає потреба спробувати методи та інструментальні прийоми ТРВЗ, ейдетики, використання інтелектуальної карти, коректурних таблиць, створення міні-музеїв тощо. Саме тому метою дослідження став аналіз та характеристика особливостей упровадження сучасних інноваційних технологій для формування художньо-продуктивної компетенції дошкільників. Результатом чого і має стати виховання культурної творчої особистості, яка сприймає, цінить, втілює в життя принципи добра і краси та є громадянином ефективної держави.

Основні мотиваційні складові використання творів живопису в роботі з дітьми дошкільного віку

Головне завдання художньої діяльності дітей дошкільного віку полягає в емпіричному, чуттєвому пізнанні світу; вихованні пізнавальної і творчої активності, спрямуванні її на естетичне сприйняття мінливості й різнобарвності світу, його краси; осмисленні краси в усіх її формах, а також естетичних якостей предметів та об'єктів оточуючого; особливості, неповторності, що передана в яскравих кольорах, цікавих формах, візерунках, розписах, малюнках; прилученні дитини до світу мистецтва. Необхідно організовувати образотворчу діяльність як поліхудожню на основі взаємодії та синтезу мистецтв для забезпечення цілісного світосприйняття і самовираження.

У більшості випадків виховні завдання художнього та естетичного характеру в закладі дошкільної освіти реалізуються в розвагах, екскурсіях, виставках, відвідинах музеїв, у бесідах, що за своєю суттю спрямовані на вирішення завдань естетичного виховання. Результати практичних досліджень діяльності закладів дошкільної освіти показали, що причиною труднощів у вирішенні завдань естетичного виховання та розвитку художньо-продуктивної компетентності дошкільників є недостатнє методичне забезпечення. Відсутні якісні репродукції творів живопису, методичні рекомендації з формування в дітей естетичних почуттів, недостатньо інформації про художників та картини, які були б адаптовані для сприймання дітьми дошкільного віку. Тому виникає потреба у створенні матеріального забезпечення для формування в дітей естетичного ставлення до світу засобами живопису, зокрема, у підборі та виданні репродукцій картин і створенні методичних рекомендацій для роботи з дітьми.

Зрозуміти художній твір – значить, перш за все, відчувати, емоційно пережити його і вже на цій основі розмірковувати над ним. Для цього і використовуються твори різних видів образотворчого мистецтва: живопис, декоративне прикладне мистецтво, книжкова графіка, у процесі знайомства з якими дітей вчать розуміти єдність змісту і форми, виразних засобів, формують естетичне сприймання, естетичні оцінки.

Добираючи твори мистецтва для ознайомлення дітей, враховуються їх художні особливості, доступність для дитячого сприймання як за змістом, так і за образотворчими засобами. Так, наприклад, у роботі з дошкільниками використовуються репродукції картин художників-пейзажистів І. Шишкіна, І. Левітана, О. Саврасова, І. Грабаря та інших, картини жанрового характеру Т. Яблонської, А. Пластова, натюрморти К. Коровіна, П. Сезанна, книжкову графіку (малюнки О. Чарушина, В. Сутєєва, Ю. Васнецова), казкові звірі, птахи М. Приймаченко, картини-ілюстрації Є. Гапчинської [3; 4; 10].

Під час відбору репродукцій для дітей дошкільного віку потрібно, щоб картини були не багатопланові, прості за композицією, яскраві, без зайвих деталей, що забезпечить доступність дитячого сприймання. Знайомлячись із живописом, діти сприймають зміст, образи, а вже потім їм розкривають засоби

передачі змісту картини, звертають їх увагу на композицію, колорит, емоційний стан, переданий художником у певній колірній гамі.

Важливо ознайомлювати дітей із соціальною дійсністю, творами образотворчого мистецтва, художньою практикою, залучати до джерел народної культури. Необхідно створювати умови для того, щоб діти привчалися емоційно відгукуватись на красу навколишнього оточення (предмети побуту, іграшки, природу, пісню, музику, слова), помічати, сприймати, бачити, відчувати і шанувати цю красу, бажати відтворювати її в естетичних діях, іграх, на образотворчих заняттях, під час самостійної художньої діяльності, називати відповідними словами та передавати особисті враження від неї за допомогою різних матеріалів і зображувальних технік, переживати почуття захоплення, радості, здивування, творчого піднесення, самоцінності. Важливо привчати малят використовувати в іграх і повсякденному житті предмети, виготовлені та оздоблені народними майстрами і художниками, народні іграшки (дерев'яні, керамічні, із соломи, тканини), глиняний посуд, килимки, плетені вироби, вишиті серветки, рушники, одяг, а також картинки із зображенням (реалістичними і стилізованими) різних іграшок, предметів, тварин, художні ілюстрації до дитячих книжок.

Рух від простого образу-уявлення до естетичного узагальнення, від сприйняття цілісного образу як одиничного до усвідомлення його внутрішнього сенсу та розуміння відбувається під час спостережень, екскурсій, безпосередньо на заняттях, або в результаті розглядання репродукцій картин, фотографій, ілюстрацій у дитячих книжках і енциклопедіях разом з дорослими, які передають дітям основи культури.

У структурі особистості сформований світогляд є найважливішим компонентом. Світогляд є мотиваційною основою дій. Він базується на системі цінностей. Ніде так очевидно не ілюструються цінності соціуму, як у музеях, бо збереженню підлягає те, що є цінністю для суспільства [12]. Сьогодення як ніколи показує важливість формування вищих цінностей: цінностей самовираження, духовних цінностей, вічних цінностей. І внутрішнім рушієм до цього, звичайно, є мотиватори: інтерес, задоволення, насолода і виклик. Саме це ми і маємо забезпечити дошкільникам.

К. Ушинський надавав великого значення творам живопису в розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку. Принцип наочності він реалізував шляхом використання картин. Користь творів живопису, на його думку, полягає в тому, що дитина вчиться пов'язувати слово з зображенням. Картина одночасно розвиває мислення, спостережливість, естетичні почуття, уяву, і розвиток мовлення. І, як зазначає наша сучасниця І.Удовиченко, питання в тому «...як зробити так, щоб мовчазні експонати працювали на повну міць, не лише розповідаючи про минуле, а й гармонізуючи майбутнє?». Для цього потрібно розкривати дітям, молоді та й дорослим людям ціннісні смисли експонатів [12].

Тому ми і звернулись до формування художньо-продуктивної компетентності дошкільників шляхом використання творів живопису.

Теоретико-методичні аспекти формування художньо-продуктивної компетенції дошкільників

Основним нормативним документом, який визначає вимоги до змісту та обсягу дошкільної освіти в Україні, її пріоритети, є Базовий компонент дошкільної освіти. Засади нового Базового компонента передбачають: компетентнісний підхід до розвитку особистості, збалансованість набутих знань, умінь, навичок, сформованих бажань і інтересів, намірів та особистих якостей і вольової поведінки дитини; формування в дітей цілісної реалістичної картини світу, основ світогляду.

Однією зі складових формування художньо-продуктивної компетенції дошкільників є творча діяльність. Дитина може діяти не тільки за зразком, але й на творчому рівні, що забезпечує гармонійне поєднання рушійних сил активності дитини, спрямованих на здобуття знань, умінь, навичок та реалізацію особистісних механізмів регуляції своєї поведінки для досягнення поставленої мети. Творчі досягнення дитини характеризують прояв її творчих здібностей.

Проблему ознайомлення дошкільників з творами мистецтва досліджують та вивчають психологи і педагоги. Складові сприйняття й навчання вивчав Л. Венгер, розвиток уяви й творчості в дитячому віці – Л. Виготський, систему естетичного виховання в дитячому садку розробила Н. Ветлугіна, методику художнього виховання дітей – В. Котляр; проблемі розгляду ілюстрацій, картин художників та розповідям за ними присвячені праці Н. Гавриш, Л. Шелестової.

В одній з освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти «Дитина у світі культури» йдеться про те, що дошкільник під час художньо-продуктивної діяльності виявляє інтерес до різних видів візуального мистецтва: декоративно-прикладного, живопису, графіки, скульптури, архітектури, дизайну. Відображає власні життєві враження, почуття, навички в образотворчій діяльності: малюванні, ліпленні, аплікації, конструюванні. Володіє технічними прийомами роботи з різними матеріалами, елементарною художньою майстерністю; створює образ різними засобами і техніками, творчо застосовує виражальні можливості лінії, кольору, композиції, ритму для реалізації свого задуму; застосовує дизайнерські уміння у грі та побуті. Фантазує, експериментує, змішуючи кольори, вигадуючи оригінальну композицію, змінюючи і створюючи нову форму. У Базовому компоненті розкрита художньо-продуктивна компетенція дошкільника: «Сприймає мистецький твір з позиції краси, вирізняє його як естетичний. Виявляє себе емоційно сприйнятливим та естетично чуйним цінителем, слухачем, глядачем, виконавцем; емоційно-ціннісно ставиться до проявів естетичного в житті. Реалізує здатність насолоджуватись мистецтвом, пізнавати образну специфічність мистецтва і дотичну інформацію. Переймає духовний потенціал мистецького твору у власний досвід, виховує в собі риси улюблених персонажів. Володіє комунікативними навичками спілкування з приводу змісту і краси твору, його засобів. Із задоволенням наслідує мистецькі зразки —

образотворчі, музичні, танцювальні, театральні, літературні. Охоче інтегрує в творчих завданнях власні інтереси, уподобання, цінності, набутий мистецький досвід діяльності сприйняття і відтворення прекрасного (уміння, навички). Випромінює благополуччя під час мистецької творчої діяльності; має навички рефлексії стосовно власного мистецького досвіду; виявляє художню активність як складову особистісної культури» [1, с. 18].

Людина завжди має певну картину світу як систему уявлень про себе та навколишній світ, власну роль та місце в ньому, часову і просторову послідовність подій, їх цілі, причини, значущість тощо. Кожна людина є конструктором власної картини світу, яку вибудовує впродовж життя у процесі пізнання. Картина світу є важливим чинником, що впливає на життєдіяльність людини: її самовизначення, самореалізацію, адекватну оцінку життєвих ситуацій та орієнтування у світі. Сенситивним періодом для її розвитку є дошкільний вік. Діти цього віку мають інтерес до світу, потребу в його пізнанні та ознайомленні з основними закономірностями (природними, соціальними), удосконаленні себе, усвідомленні сенсу власного існування, а також здійснюють пошуки місця у складному та суперечливому світі.

На картину світу дитини дошкільного віку впливають різні чинники, серед яких систематична навчально-пізнавальна та виховна діяльність у закладі дошкільної освіти, що здійснюється на основі відібраного змісту і за допомогою відповідних методів. Процес пізнання світу старшими дошкільниками і дорослими відбувається в такій послідовності: сприймання (образ), осмислення та розуміння (значущість і смисли); узагальнення та систематизація (значущість і смисли); запам'ятовування (закріплення); перетворення та застосування (ціннісне ставлення) [8]. Тому під час вивчення кожної навчальної теми необхідно дотримуватися відповідного алгоритму в організації навчально-пізнавального процесу на основі спеціально дібраних комплексів педагогічних методів, залучати дітей до методів навчального пізнання в порядку їх супідрядності (аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, систематизація та класифікація, моделювання тощо).

Акцентуємо увагу на дослідженнях Л. Шелестової, яка виділяє та характеризує послідовні етапи навчально-пізнавальної діяльності старших дошкільників і педагогічні методи, що є доречними на цих етапах, а саме:

1) активізація пізнавальної діяльності: бесіда на основі власного досвіду про спостереження за світом, у ході якого відбувається обмін враженнями від спостережень дітей і вихователя;

2) мотивація дітей до пізнання певних об'єктів у ході первинного сприймання: коротке інформаційне повідомлення вихователя на тему, бесіда на основі власного досвіду;

3) сприймання та осмислення нової інформації про світ, розвиток і корекція набутого раніше досвіду взаємодії з ним: бесіди на основі власного досвіду дітей; пізнавальні та соціально-психологічні ігри; практичні завдання; дослідно-експериментальна діяльність; постановка проблемних питань; оцінна

діяльність (самооцінка) стосовно об'єктів пізнання результатів пізнавальної діяльності;

4) узагальнення та систематизація інформації про об'єкти пізнання: пізнавальні ігри; практичні завдання; дослідно-експериментальна діяльність;

5) закріплення отриманої інформації про певні об'єкти пізнання: бесіди на основі власного досвіду дітей; пізнавальні та соціально-психологічні ігри; практичні завдання;

б) використання набутих знань, інтелектуального, емоційно-ціннісного та морально-етичного досвіду спілкування зі світом у практичній діяльності: соціально-психологічні ігри, що орієнтовані на участь дітей в уявних і реальних життєвих ситуаціях; продуктивна діяльність, орієнтована на створення творчих продуктів/продукції (виготовлення моделей окремих об'єктів і явищ; виготовлення моделей, що відображають зв'язки об'єктів і явищ; конструювання окремих об'єктів; створення малюнків до музичних творів; створення ілюстрацій до літературних творів (казок, віршів і загадок); перебудова змісту казок, придумування казок тощо) [13].

Отже, фахівці визначають мистецтво як чинник і, водночас, умову розвитку художньо-естетичної культури та особистості дитини загалом, особливо акцентуючи увагу на значенні в цьому процесі інтеграції різних його видів.

Зупинимось на методичній складовій. Практично застосовуючи різноманітні методи та прийоми, враховуючи погляди значної кількості науковців, у художньо-творчому процесі результативним є проведення мистецтвознавчих бесід, що містять проблемні, пошукові завдання, створення уявної ситуації, співвідношення власних переживань, емоцій зі змістом творів різних видів мистецтв (музики, художньої літератури, живопису); оволодіння образно-виражальними засобами різних видів мистецтва, формування здатності добирати їх самостійно. Зазначенні методи і прийоми спонукають дітей самостійно створювати художньо-ігрові образи, відтворювати казковий сюжет, реалізовувати потребу дошкільників застосовувати свої здібності та можливості у процесі художньо-творчої діяльності.

Оволодіння навичками виконання розумових операцій через систему вправ, певною послідовністю виконання розумових операцій, слідування принципам та правилам творчої діяльності дозволяє успішно аналізувати і вирішувати будь-яку проблему, творчу задачу. Як зазначає І. Дичківська: «На відміну від методик, які становлять сукупність окремих прийомів, ТРВЗ є цілісною, самодостатньою технологією... і суть цієї технології полягає у формуванні системного, діалектичного мислення, розвитку творчої уяви, винахідницької кмітливості» [5]. Тому ТРВЗ може бути використана для формування культури творчого мислення як свідомої, цілеспрямованої та керованої розумової діяльності.

Досвід педагогів закладів дошкільної освіти показує, що на базі програми, за якою працює педагог будь-якої вікової групи, можна впроваджувати методи ТРВЗ, вкладаючи в них відповідний зміст [9].

Отже, ТРВЗ – це не готові рецепти, а робота в режимі постійного пошуку, створення авторської педагогіки. Виявилося, що малятам посильні прийоми винахідництва, методи психологічної активізації творчого процесу, за допомогою яких заняття – це пошук, проблеми, знахідки, винаходи, ланцюжки питань.

Справжньою знахідкою у запам'ятовуванні художників і назв картин стали символічні схеми. У верхньому лівому кутку картки – перша літера прізвища художника, а сама назва має вигляд схематичного малюнка. Цікавим та результативним є процес розгляду самого твору живопису. Його мета – навчити дітей розглядати й розуміти твір живопису, сприймати його як результат творчої діяльності художника. Педагог прагне викликати в дітей бажання наслідувати спосіб світосприймання художника й заохочує спроби дітей діяти «як художник». На першому етапі відбувається вільне розглядання картин у «Галереї пейзажів», мистецтвознавча розповідь «Що таке пейзаж, портрет», мистецтвознавча бесіда (наприклад, «Про що думав художник?», «Про що розповіла картина?»). Розповідь педагога чи бесіда можуть розгортатися в межах жанру або конкретного твору. Ефективним є застосування художньо-дидактичних ігор, таких як «Мандруємо картиною», «Пірни в картину», «Художник, який любив море, ліс, місто», «Відгадай, де був художник», «Вигадай назву для картини», «Створи уявну картину за назвою», ігор у художників-пейзажистів («Намалюй пейзаж за віршем, оповіданням, казкою»), художників-портретистів («Намалюй персонажа казки», «Портрет головного героя»). У роботі з творами живопису педагог контролює наслідувальні дії дітей, щоб запобігти бездумному копіюванню картини. Він постійно стимулює власний творчий пошук оригінальних ідей, задумів, заохочує самостійність і винахідливість, уяву та фантазію, життєвий досвід дітей (наприклад, «Намалюй те, що тебе здивувало», «Пригадай красиві місця, де ти бував із батьками», «Намалюй те, що бачив тільки ти», «Де б ти хотів побувати?», «Як виглядає щаслива людина?»).

Отже, можна зробити висновок про те, що в педагогіці використання творів живопису в роботі з дошкільниками педагог повинен зважати на вікові особливості сприймання і складність художніх образів цього мистецтва як об'єктів сприймання. Підсумовуючи проаналізоване, можна виділити такі основні принципи відбору творів живопису для педагогічної роботи з дітьми:

- 1) принцип актуальності (відображення цікавих подій сучасного життя дорослих і дітей; сезонних змін в природі);
- 2) принцип доступності (твори живопису повинні бути зрозумілими дітям як за змістом, так і за засобами виразності);
- 3) принцип різноманітності засобів виразності і манер виконання, використаних художниками;
- 4) принцип опори на індивідуальне творче бачення життя художниками в схожих темах творів (ознайомлення дітей з картинами, схожими за своїм змістом, але виконаними різними художниками);

5) принцип естетичного виховання на кращих зразках світового і вітчизняного живопису.

До перелічених вище принципів необхідно додати дуже важливий принцип транслявання через твори різноманітних загальнолюдських і естетичних цінностей: краси дарів природи і предметів побуту (натюрморт); гарних краєвидів у різні пори року (пейзаж), зовнішньої і внутрішньої краси людини (портрет). Ще один принцип, який необхідно запропонувати, це принцип проблемно-пошукового характеру творів. Потрібно вибирати такі картини, які б спонукали дитину до пошуку дрібних або уміло прихованих художником об'єктів, до фантазування та домислення сюжету картини тощо [2].

Новизна також є важливою складовою художньо-естетичного розвитку дошкільників. Видатний педагог В. Сухомлинський відзначав ефективність використання музейної педагогіки. Вважаючи читання картин одним з найскладніших засобів емоційно-естетичного впливу, Василь Олександрович визначав його як «поглиблене пізнання речей і – що особливо важливо – пізнання світу почуттів». Виставка, експозиції мають бути постійно змінними та доступними вихованцям. Педагог зауважував, якщо картини висять на стіні кілька місяців, то діти перестають звертати на них увагу і твори мистецтва втрачають значну частину емоційного й естетичного впливу [11].

На думку авторів чинних програм, пріоритетне завдання педагога – упередити в дітей байдужість та емоційну глухоту до мистецтва живопису, навчати їх елементарному мистецькому аналізу творів живопису. Давати доступні їм відомості про художників, розвивати креативність мислення, стимулювати бажання самостійно сприймати та невимушено, вільно, нешаблонно оцінювати твори мистецтва. Стимулювати осмислення дітьми художнього образу, виявленням якого є естетичні судження [4].

Отже, окреслимо основні завдання, методи і прийоми ознайомлення дошкільників з репродукціями художніх картин.

У процесі ознайомлення дошкільників з репродукціями художніх картин розв'язуються такі **завдання**:

- формувати уявлення про особливості образотворчого мистецтва;
- вчити дитину милуватися прекрасним;
- формувати цілісне емоційне сприймання змісту картини;
- розвивати естетичний смак;
- виховувати ціннісне ставлення до змісту картини;
- розвивати комунікативні навички та емоційні судження дошкільника.

Пропонуємо орієнтовні методи та прийоми, які використовуються при ознайомленні з творами образотворчого мистецтва й основні шляхи реалізації освітньої лінії «Дитина у світі культури»:

1. Розглядання, обговорення, естетична оцінка різноманітних привабливих об'єктів: різноманіття і виразність форм, відтінків, візерунків, фактури.

2. Розглядання репродукцій картин чи серії картин, ілюстрацій під керівництвом вихователя.
3. Бесіди про мистецтво, естетичні об'єкти, образотворчі техніки.
4. Цільові прогулянки, екскурсії до живописних об'єктів чи місць.
5. Мовчазне сприймання картини.
6. Створення ситуації виклику (непряме запрошення дитини до самостійних дій, провокування і спонукання дітей до активності за рахунок надання їм нових можливостей).
7. Запитання вихователя за змістом картини.
8. Бесіда за змістом твору.
9. Складання описових розповідей про певні частини картини.
10. Розповідь вихователя.
11. Уточнення, пояснення, доповнення.
12. Читання віршів, уривків прозових творів, які по змісту співпадають з певним твором живопису.
13. Організація дитячих міні-майстерень та студій для продуктивної дозвільної діяльності.
14. Виставки художніх творів на ту чи іншу тему або виставка творів одного художника.
15. Вікторина на закріплення знань про художників і їх твори.
16. Організація досліджень, дитячі ігрові проекти «Веселка в коробці з фарбами», «Загадкові інструменти художника», «Які бувають натюрморти?».
17. Екскурсії в музеї, на виставки, у картинну галерею.
18. Самостійне розглядання дітьми ілюстрацій, репродукцій картин, тематичних альбомів.
19. Пригадування картин, літературних творів за подібністю.
20. Порівняння, зіставлення зображеного на картині з власним досвідом.
21. Знаходження фрагмента, зображеного на картині, відповідно до опису вихователя чи художнього слова.
22. Бесіди «Що б ти хотів побачити ще?», «Де ти хотів би побувати?», «Чи знаєш як можна отримати такі відтінки?», «Який музей у нашому місті найперший?», «Як предмети потрапляють до музею?».
23. «Входження» дітей у світ картини; виокремлення об'єктів, зображених на картині, та встановлення різного рівня залежностей між ними (хмаркою - небом, гілкою - стовбуром, снігом - ялинкою тощо).
24. Занурення в образ людини на портреті.
25. «Уявна подорож» за змістом картини.
26. Персоніфікація неживих об'єктів (наприклад: «Я – хмарка, я пухнаста і легенька, літаю далеко і високо в небі, люблю сонечко і вітерець»...).
27. Уявляння себе на місці конкретного героя та розповідь від його імені (що він відчуває, як би він себе повів...).
28. Метод адекватних емоцій, які відповідають стану зображеної людини.
29. Інтерактивний метод «мікрофон».

30. Метод акцентування на частинах зображеного (очі, руки, обличчя, одяг, взуття тощо).

31. Експериментування з картиною (заміна героїв, зміна зовнішнього вигляду героя, внесення в картину нових елементів, вилучення об'єктів живої-неживої природи, зміна пори року тощо).

32. Складання віртуальних (уявних) діалогів між героями картини.

33. Вихід за межі зображеного на картині (що відбувалося до, і що могло б відбутися з героями, природою, погодою після зображеного на картині).

34. Уявне обстеження картини (відчути запахи, почути звуки, доторкнутися до предмета чи об'єкта тощо).

35. Метод багатоканальної діяльності (задіювання різних аналізаторів під час сприймання картини).

36. Вирішення проблемних завдань за змістом картини (Як ви здогадалися? Що могло б статися далі? У яку пору дня художник малював картину? Який настрій був у художника? Якою була погода?); інтерактивний метод «Дерево рішень» або метод розв'язання проблем.

37. Придумування своєї назви картини (пошук іншої, більш вдалої і точної назви твору живопису).

38. Ствердження – провокація (навмисна помилка вихователя в описі картини чи її частини).

39. Метод творчих завдань (наприклад, порівняти вираз обличчя мами до того, як ти зробив приємне або неприємне, і після цього).

40. Введення нового героя (об'єкта) в картину.

41. Порівняння 2-3 картин за змістом.

42. Використання власного досвіду дитини (прийом апперцепції).

43. Метод музичного супроводу.

44. Моделювання ситуації успіху.

45. Театралізація.

46. Гумор.

47. Пластичний етюд (дітям пропонується увійти в стан героя: повторити його позу, міміку, а потім розповісти про свої відчуття).

48. Придумування компліментів (яблуку, вазі, листячку, берізці, річці тощо).

49. Дидактичні ігри («Впізнай за описом», «Яка картина зайва», «Вистав натюрморт», «Склади з частин ціле», «Знайди розбіжності», «Спільне-відмінне», «Фото-око», «Стоп-кадр», «Художник у музеї» тощо).

50. Організація дитячо-батьківських ігрових проектів «Наш улюблений музей», «Музей у нас удома: наша сімейна колекція».

51. Створення картинної галереї чи міні-музею в групі.

52. Використання сучасних інформаційних технологій: ресурсів віртуальних екскурсій і музеїв, перегляд відеофільмів, електронних каталогів, ігор, сайтів.

53. Використання синтезу мистецтв та інтеграції видів діяльності в процесі освітніх ситуацій, що передбачають порівняння образів, створюваних різними видами мистецтва – музичного, літературного, образотворчого [3].

За допомогою цих методів і прийомів ознайомлення з картинами закладається базис особистісної культури дошкільника. Дитина усвідомлює себе суб'єктом творчості, митцем, здатним не лише відтворювати здобуті враження, а й переносити їх у життя, збагачувати власним досвідом.

Як зазначалось вище, основним прийомом при розгляді картини є питання до дітей. Для старших дошкільників вони повинні бути ретельно продумані, їх призначення – допомогти дітям зрозуміти загальний зміст картини, сприяти цілеспрямованому опису предметів (явищ), направити увагу дітей на взаємозв'язок між зображеними об'єктами тощо. Так, основним завданням може бути заохочення прагнення дитини побачити картину «по-своєму» і розповісти про неї – для цього слід передбачити такі питання, які допоможуть дитині побачити в картині щось несподіване, дивовижне, дозволять висловити своє враження, відчуття. Отже, враховуючи недосконалість мислення, уяви, мовлення дошкільників та обмеженість їх досвіду, важливу роль у процесі сприймання картини відіграє керівництво дорослого, який уточнює і систематизує дитячі враження, спонукає відшукувати влучні вирази для передачі естетичних емоцій, відчуттів. У результаті багатократних повторень образів, дитина починає бачити такі ознаки предметів і явищ, які нею раніше не сприймалися, тобто мова, передаючи «понятійну» суть речей, допомагає впізнати знайомий образ у нових варіаціях. Так, Н. Зубарева відмічала, що використання образної мови є показником певної зрілості естетичного переживання, оскільки для того, щоб використовувати в мові образ, треба його відчутти, а для того, щоб відчутти – треба глибоко осмислити [7].

Орієнтовні питання для роботи з картиною

- Як ви здогадалися, що художник змалював осінню (зимову, весняну, літню) природу?
- Який настрій був у художника, коли він писав картину?
- Як художник ставиться до героїв (персонажів) своєї картини? Кого він любить (розуміє, засуджує, жаліє)?
- Яку погоду зобразив художник? Як ви здогадалися?
- Якими кольорами передано осінь (весну, літо, зиму)?
- Про що мріють (згадують) герої картини?
- Чому на картині так багато жовтого (білого, зеленого, сірого, синього) кольору?
- Що тебе радує на картині?
- Що тебе засмучує на картині?
- Що добре, а що погано на картині?
- Що ти знаєш про це дерево (кущ, тварину)?
- Яку назву цій картині дав би ти?
- Що вам подобається у цій частині картини?

- Скільки живих об'єктів на картині?
- Скільки неживих об'єктів на картині?
- Що ти можеш розповісти про...?
- Чому опадає листя з дерев?
- Що б ви хотіли додати до зображеного на картині? Що прибрати?

Чому?

• Про що перемовляються між собою берізки (дуби, яблуні, полуниці, ведмеді, ялини під снігом, листочки на деревах тощо)?

- Як би ти вчинив на місці дівчинки (хлопчика, ведмедика, річки тощо)?
- Як поводитися герої картини? Чому?
- Що б ти порадив хлопчикові?
- Що б ти порадив дівчинці?
- Що відбулося раніше?
- Що може бути пізніше?
- Чи правильно вчинив (вказати героя картини)? Чому ти так вважаєш?
- З чого видно, що погода вітряна (сонячна, дощова, морозна, тепла, холодна, похмура)?

• Про що нам розповідають ці картини?

• Як називаються картини про природу? (Пейзажі.) Картини, на яких зображено «тихе життя» природи? (Натюрморти.) Картини із зображенням людей? (Портрети.)

• Які кольори переважають на картині? Чому?

• У якому куточку картини тобі хотілося б опинитися (посидіти, присісти, відпочити, пострибати)?

• Що відбувається з листям на деревах (травою, бурулькою, квітами)?

• Чому осінь називають «золотою»?

• Що ти можеш сказати про воду в річці (засніжену ялинку; персики на столі; про хлопчика, який отримав двійку; про дівчинку, яка стоїть у кутку тощо)?

• Що найбільше тобі подобається на картині?

• Що привернуло твою увагу?

• Що саме на картині художник зобразив частково, не повністю? (Річка, дерево, дорога, куш, небо, озеро тощо.)

• Що художник не зобразив, але воно є? (Сонце, блискавка та ін.) Як ти здогадався? (Бо тінь біля дерева; бо у дівчинки розтріпане волосся і гнуться дерева тощо.)

• Якими кольорами можна передати радість, смуток, гнів?

• Чому сумує небо?

• Що бачить у сні сніговичок? Про що він мріє?

• Чому сумує восени ялинка? Чому для неї осінь не підготувала сукню?

• Про яку тасмницю розповів ялинці вітерець?

• Що відчувають долоні, коли торкаються стовбура (листочка, снігу, води)?

Послідовність та характер запитань залежать від віку дітей, їх підготовки, досвіду та завдань заняття. Найскладнішими є питання, пов'язані з оцінкою емоційного стану героя, описом настрою, особистісних якостей персонажів, що пов'язане з недостатньою кількістю у словниковому запасі слів та словосполучень. А тому такі питання варто ставити у старшому дошкільному віці. Кількість запитань за змістом картини в молодшому дошкільному віці має складати не більше 3-4-х, у старшому – до 8-10. Важлива не лише кількість запитань, а й їх різноманітність.

У сучасному інформаційному світі лише люди, здатні народжувати ідеї, втілені потім у продукт, можуть бути успішними самі і будувати успішне суспільство. Тому слід приділяти увагу розвитку креативного (творчого, продуктивного) мислення. Отже, для розвитку комунікативної діяльності, дітям старшого дошкільного віку після розгляду картини пропонують скласти нові текстові форми, такі як: казка, реклама, вірш, оповідання. Такі форми роботи є дуже корисним для розвитку зв'язного мовлення дошкільників.

Приклади творчих завдань для роботи з картиною, що зазнала змін:

1. Визначити, чи знає дитина зміст оригінального зображення на картині.
2. Виявити вміння дитини порівнювати змінену картину з оригіналом.
3. Знаходити та називати відсутні на зміненій картині елементи, які є в оригіналі.
4. Знаходити та називати нові елементи на зміненій картині.
5. Спонукаати дітей до внесення власних змін в оригінал картини.
6. З'ясувати особистісне ставлення до змін на картині.
7. Спонукаати дітей до творчих розповідей за зміненою картиною.

Для підбиття підсумків роботи наведемо показники, на які варто спрямовувати свою діяльність, а саме:

1) Показники засвоєння змісту (для дітей старшого дошкільного віку):

- має уявлення про особливості образотворчого мистецтва, знає його види, їх основні спільні та відмінні риси;
- сприймає твір образотворчого мистецтва, його образи з позиції краси, здатний відчувати насолоду від його споглядання; емоційно-ціннісно ставиться до проявів краси в житті;
- визначає основні жанри образотворчого мистецтва (пейзаж, портрет, натюрморт, побутовий жанр);
- володіє комунікативними навичками спілкування з приводу змісту і краси твору образотворчого мистецтва, його засобів.

2) Показниками розвитку художньо-продуктивної компетенції дошкільника є те, що він сприймає мистецький твір із позиції краси. Показує себе емоційно сприйнятливим та естетично чуйним поціновувачем. Реалізує здатність насолоджуватися мистецтвом, пізнавати образну специфічність мистецтва і дотичну інформацію [10].

Методичні поради вихователям щодо використання творів живопису для розвитку зв'язного мовлення дітей

1. Попередня і систематична робота перед знайомством дітей із творами живопису полягає в необхідності навчити бачити красу навколо себе, уміти милуватися навколишнім.
2. Ознайомлювати дітей з життям і творчістю художників, жанрами образотворчого мистецтва.
3. Проводити бесіди за картиною після мовчазного її розглядання дітьми.
4. У старшій групі ставити 8-10 запитань, які спонукатимуть вихованців шукати відповідь через аналіз побаченого.
5. Не орієнтувати дітей на власний зразок розповіді. Спонукати до творчості. Використовувати зразок розповіді лише в поодиноких випадках, коли того потребує ситуація.
6. Використовувати ігрові прийоми, інноваційні технології, емоційно-образні пластичні етюди, творчі завдання для активізації процесу сприймання, підвищення результативності.
7. Під час розглядання репродукції картини необхідно використовувати художні твори, близькі життєвому досвіду дітей, із чіткою композицією, лаконічні і водночас багаті на мовні засоби.
8. Використовувати розгляд картин на різних заняттях (природознавство, математика, музичне мистецтво, художня література тощо).
9. Обов'язково включати до розгляду картини художників рідного краю та репродукції картин, що зберігаються в місцевих музеях.
10. Інтегрувати розгляд картин та ігри, спрямовані на розвиток художньо-продуктивної компетентності дошкільників як на заняттях, так і в повсякденному житті [6].

Підготовка власне педагогів є окремою важливою складовою. Зупинимось на формах роботи, які рекомендовані для розвитку та саморозвитку педагогів-дошкільників. Окреслені форми можуть бути використані як в сталих педагогічних колективах, так і в методичній роботі районних, міських методичних кабінетів, інститутах післядипломної освіти. На думку науковців, форма – це зовнішній бік організації процесу, вона показує характер взаємозв'язку учасників процесу. Комунікація, мовленнєва діяльність в музеї чи галереї починається вже з самостійного огляду. Наведемо приклад комунікацій чи то форм роботи, які можливі як із дорослими, так і з дітьми:

- квести, інтерактивні екскурсії;
- театралізовані екскурсії;
- тематичні проекти, цикли;
- музейні фільми;
- майстер-класи;
- Інтернет-ресурси, електронні альбоми тощо;
- виставки;
- лекції;

- акції;
- свята, фестивалі, розваги;
- конференції, круглі столи, семінари;
- науково-пізнавальні ігри;
- клуби.

Зупинимось на одній із найбільш поширених сьогодні інтерактивних форм – квест. «Квест» – слово англійського походження, що прийшло до дошкільників із комп'ютерних ігор. У буквальному перекладі означає «пошук», покрокове виконання завдань, що має на меті досягнення певного результату... Квест передбачає:

- чітко визначений маршрут, за яким ведеться «пошук»;
- наявність провідника (екскурсовода, карти, схеми);
- наявність об'єктів пошуку (об'єктами можуть бути картини, експонати, деталі);
- об'єкти пошуку пов'язані один з одним і мають вести учасника квесту до результату пошуку;
- наявність результату пошуку.

Квест – форма, що доречна для роботи з дітьми старшого дошкільного віку, бо відповідає психологічним характеристикам цієї вікової категорії. Особливо результативно та зацікавлено діють хлопці, які мають бажання працювати за схемою, вказівкою, картою, вести пошук.

Для реалізації цілей компетентнісного підходу можна використовувати ще й таку форму як *акції* – спеціально організовані соціально-значущі заходи. Акції, такі як «Збережемо чисте довкілля», «Народна іграшка своїми руками» важливі з погляду громадянського виховання.

Театралізована екскурсія – унікальна форма музейної комунікації, яка за умов правильного застосування може мати значний виховний вплив. Костюмоване дійство в експозиції музею, емоційно насичені тексти в музичному супроводі, гра світла й тіней на експонатах, які начебто й самі причаїлися в очікуванні дива. Саме тут і відбувається та інтеграція, яка об'єднує і живопис, і музей, і музику, і літературу, і театр.

Ефективною формою музейної педагогіки для дітей дошкільного віку є *музейна казка*. Така форма запроваджена нещодавно. Малюки у звичайному музеї, галереї чи міні-музеї дошкільного закладу слухають казку, у якій чарівні події прив'язані до експонатів, об'єктів чи персонажів мистецьких творів. Основною метою музейної казки є етичне та естетичне виховання [12].

Створення інтелектуальної карти допомагає побачити проблему в цілому як дорослому, так і дитині (див. рис.).

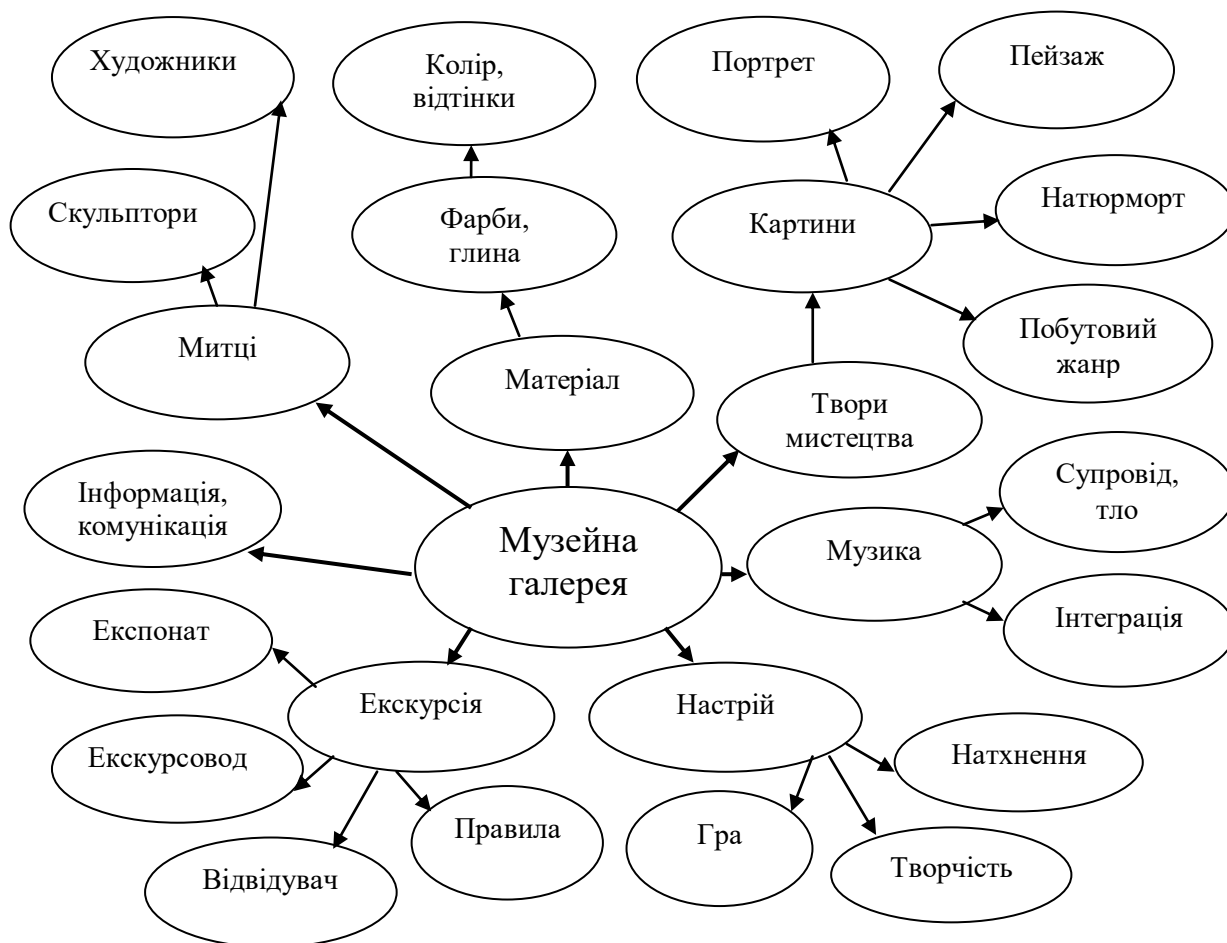

Рис. Інтелектуальна карта «Музейна галерея»

ПОБАЖАННЯ ДЛЯ БАТЬКІВ

Як роздивлятися твори образотворчого мистецтва

Шановні мами, тата, бабусі та дідусі! Залучайте ваших дітей – синів та дочок, онуків та онучок – до прекрасного. Вчіть їх розуміти гармонію кольору, лінії, світлотіні.

Пам'ятайте!

До сприйняття мистецтва дитину потрібно готувати:

- за допомогою питання (Тобі цікаво дізнатися, як про це розповів художник?);

- своєю розповіддю про репродукцію, яка сподобалася;
- запрошенням обрати гарну репродукцію для подарунка.

Вчити дитину уважно вдивлятися у витвір мистецтва.

Повідомити дитині назву твору та прізвище художника.

Роздивитись усе, що зображено на картині.

З'ясувати, який настрій виражено у творі та як його передав художник.

Узагальнити про що картина.

Запропонувати дітям позмагатися, хто краще, цікавіше розповість про своє ставлення до цього твору образотворчого мистецтва.

Вчити дитину ставити питання щодо змісту картини.

Що б ти ще хотів дізнатися про цей твір?

Хто (тато, мама, дитина) придумав найцікавіше запитання до картини?

Якби ти показав цю картину другу, то про що б запитав його?

Вчити дитину говорити про твори мистецтва емоційно, добираючи образні порівняння, епітети, метафори, змінюючи інтонацію голосу.

Обов'язково потрібно розповісти дітям, чому сподобалася саме ця картина, що згадалося, про що мріялося, коли на неї дивилися.

Спонукаючи дитину до подальшого знайомства з живописом: «Наступного разу ми подивимося, як про це розповів інший художник»; «В інших альбомах, в інших художників можна знайти зображення...»; «Наступного разу запроси свого друга подивитися разом з нами репродукції картин».

КОНСУЛЬТАЦІЯ ДЛЯ БАТЬКІВ

До картинної галереї разом з дитиною

Шановні батьки!

Свій вихідний краще за все провести з дитиною в картинній галереї, де ви зможете відкрити їй світ фарб, пробудити естетичні почуття та разом з нею пережити прекрасні хвилини насолоди.

Пам'ятайте!

Створити інтерес до картинної галереї необхідно задовго до її відвідування:

- розповісти про галерею, правила поведінки в ній;
- заздалегідь ознайомити сина або дочку з репродукціями картин;
- роздивитися ілюстрації з зображенням картинних галерей світу;
- запитати в дитини: «Хотів би ти побачити оригінали картин, дізнатися, які галереї знаходяться в нашому місті?».

Відвідування галереї має створювати в дитини святковий настрій (святкове вбрання, відповідне емоційне налаштування).

Під час першого відвідування галереї потрібно дати дитині можливість роздивитись зовнішній вигляд будівлі, її парадні сходи, прикраси в залах, звернути увагу на велику кількість картин, на поведінку відвідувачів у галереї, дозволити спокійно пройти залами.

Батьки повинні володіти необхідною інформацією для відповідей на будь-які дитячі питання.

Варто запитати дитину, що їй особливо сподобалося під час першого відвідування галереї.

Надалі доречно більш детально роздивитися 2-3 картини в одній залі.

Пробуджуйте в дитині бажання розповісти про побачене старшим і молодшим членам родини, друзям.

Дорогі батьки! Систематичне відвідування галерей разом з дитиною допоможе вам прилучити малюка до мистецтва, навчить його бачити красу навколишнього світу, створить доброзичливі та теплі відносини в родині.

Практичні результати Конспекти занять

Лужецька І.М.,

вихователь дошкільного навчального
закладу (ясла-садок) №73 «Червона
квіточка» комбінованого
типу
м. Кропивницького

Ознайомлення з природним довкіллям

Тема. Чарівні барви красуні-зими.

Мета: розширювати і збагачувати уявлення дошкільників про красу природи рідного краю, пробуджувати інтерес до творів живопису, формувати колористичну культуру старших дошкільників; вправляти у швидкому асоціюванні кольорів та їх відтінків з природним довкіллям; розвивати уяву, увагу, мовлення, мислення; виховувати допитливість, інтерес до природи.

Обладнання: репродукція картини М. Глуценка «Зимовий день», загадки, аудіо-запис твору П. Чайковського «Пори року», коректурна таблиця «Жанри живопису», картки для запам'ятовування, різнокольорові пазли до гри, гуаш, вода, пластикові ємності.

Методи і прийоми: інтерактивний метод багатоканальної діяльності, прийоми ТРВЗ (ейдетика), кольористики.

Хід заняття

Ще до початку заняття вихователь виставляє у груповому приміщенні на мольберті картину М. Глуценка «Зимовий день», накриту тканиною.

Звучить уривок з твору П. Чайковського «Пори року» («Грудень», «Січень», «Лютий»). Вихователь загадує загадку:

*Стало біло навкруги,
Я розтрушую сніги,
Наганяю холоди,
Воду сковую в льоди.
В дружбі з дітьми я всіма
Здогадались? Я.... (Зима.)*

- За якими ознаками визнали ви зиму?

- Чи знаєте назви зимових місяців? Про який зимовий місяць іде мова в цій загадці:

Цей місяць землю грудить і дуже сильно студить. (Грудень.)

Вітри зі снігом все сікли і назву місяцю дали. (Січень.)

Місяць цей лютує, бо весноньку чує. (Лютий.)

Дійсно, це зимові місяці: грудень, січень, лютий. Які ознаки вказують на зиму? (Відповіді дітей.)

Вихователь звертає увагу на завішену полотном картину: що це? Що може бути тут зображено?

- Пригадуємо жанри творів живопису (портрет, пейзаж, натюрморт, казковий жанр тощо).

Вправа «Відгадай жанр»

(із використанням коректурної таблиці (9-клітинне інформаційно-ігрове поле))

Вихователь пропонує відкрити край картини, щоб дізнатися, до якого жанру живопису належить ця репродукція. *(Припущення дітей.)*

- Дійсно, це пейзаж, бо зображена природа, і пора року... *(Зима.)*

Вихователь відкриває картину.

Це картина Миколи Петровича Глуценка, українського художника. Як би ви її назвали? *(Відповіді дітей.)* А я б назвала «Зимова блакить».

Сам художник дав назву «Зимовий день».

Мовчазне споглядання картини.

Вправа «Про що розкаже нам картина?»

(із використанням методу багатоканальної діяльності)

- Який день – похмурий чи сонячний?
- Що бачите на передньому плані?
- Що зображено в центрі картини?
- Що зображено зліва?
- Що зображено на задньому плані?
- Що створює відчуття прохолоди?
- Чи відчуваєте ви прохолоду, яка віє з лісу?
- А тишу?
- Що написано блакитними фарбами?
- Що найяскравіше в картині?
- Який настрій картини?
- Доторкніться до кори дерев, яка вона?
- Послухайте звуки лісу.
- Як художникові вдалося це передати?
- Як видумаєте, приємно в такий день побувати в лісі?
- А тепер ви задайте мені питання, що стосуються цієї картини.

(Запитання дітей і відповіді вихователя.)

- Ви помітили, якими фарбами художник Микола Грищенко зобразив зимовий день у лісі? *(Відповіді дітей.)*

Вправа з ейдетики «Чарівні фарби Зимы»

(із використанням карток для запам'ятовування)

Місячне сяйво, ранковий дзвін бурульок, кольоровий танок сніжинки, кристалекий блиск сонечка, пелюстки диво-крижинок, хвилі радості та щастя.

Знайдіть у цій палітрі кольорів ті, якими скористався художник, і викладіть на білий аркуш.

Гра «Намалюємо картину»

(Діти заповнюють пазлами певних кольорів та відтінків прямокутну чорну фігуру).

- Ось якою барвистою побачив зиму художник Микола Грищенко!

Вихователь пропонує дітям зробити кольорову воду і розфарбувати нею сніг під час прогулянки.

Смольянінова С.К.,

вихователь дошкільного навчального
закладу (ясла-садок) № 61 «Гніздечко»
комбінованого типу м. Кропивницького

Конспект заняття з природи

Тема. В гостях у Художника-чарівника (з використанням методів ейдетики і ТРВЗ).

Мета: вчити дітей упізнавати і називати квіти за допомогою різних аналізаторів, відповідати на питання за змістом картини, обґрунтовувати свої думки; сприяти збагаченню життєвих вражень дошкільників про квіти за допомогою музичних творів, художнього слова, творів образотворчого мистецтва; вправляти в доборі та відмінюванні складних прикметників, складанні сімкейну; розвивати зв'язне мовлення, спостережливість, креативність, уяву, фантазію, образну пам'ять, словесно-логічне мислення, вміння спілкуватися; виховувати бережливе ставлення до квітів, бажання піклуватися про них, сприяти розвитку екологічно-доцільної поведінки дітей.

Обладнання:

– роздатковий матеріал: різнокольорові кружечки, картки з цифрами, паперові пелюстки, листочки, квіти, сукні до дидактичної гри «Сукня для феї», окуляри, віночки, матеріал до дидактичної гри «Що спочатку, а що потім?», штучні квіти, корони для хлопчиків;

– демонстраційний матеріал: листівки до гри «Уявляйко», квіти, піктограми до творів В. Сухомлинського, репродукція картини К. Білокур «Квіти за тином», листівки до вірша «Рідний край», кошик, ваза з живими квітами, килимки зеленого кольору, аудіозапис пісні Н. Матвієнко «Квітка-душа», сімкейн.

Хід заняття

– У нас сьогодні ніби свято, гостей зібралося багато. Побажємо і гостям, і сонечку, і квітам доброго ранку.

Доброго ранку, сонце ясне!

Доброго ранку, земле прекрасна!

Доброго ранку, квіти духмяні!

Доброго ранку, дерева барвисті!

Доброго ранку, птахи галасливі!

Доброго ранку, люди щасливі!

- А тепер на мене подивіться і веселенько посміхніться!

- Я бачу у вас гарний настрій. Що нам всім може покращити настрій?

(Посмішки, подарунки, добрі вчинки, квіти.)

- У мене є різнокольорові кружечки. Візьміть кружечок, який відповідає вашому настрою. *(Діти беруть кружечки.)*

- Я бачу у вас усіх просто чудовий настрій. Серед них є один незвичайний кружечок, який хоче з вами погратися. Відгадайте загадку:

В чарівній країні живе один дивак,

Він малює гарно так!

Хлопець той творить картини.

Всі прекрасні неодмінно.

Здогадався із вас кожний

Це – чарівний... (художник).

- Чарівний художник запросив нас до свого замку, де також мешкає і фея Флора. На вас чекають різні цікаві ігри та завдання, а також зустріч із самою феєю. Вона дуже хоче з вами познайомитися.

- Діти, ви хочете потрапити до замку? Тож давайте промовимо чарівні слова: 1, 2, 3 – повернись і в замок опинись!

- Ми на вулиці Садовій. Що ви бачите навколо? (*Квіти.*) Яке розмаїття квітів! Сядьте на травичку біля квіточки, яка вам найбільше сподобалася. Квіти дарують нам свою витонченість, красу, і як справжні красені і красуні дуже люблять компліменти. Давайте їм їх скажемо.

Дидактична гра «Уявляйко» (з листівками)

(Квіти: гарні, дивовижні, живі, загадкові, пахучі, казкові, красиві, милі, неповторні, ніжні, привабливі, різнобарвні, тендітні, чарівні, чудові, лугові, лісові, польові, садові).

- Фея Флора цікавиться, чи знаєте ви, з яких частин складається квіткова рослина? (*У квіткової рослини є: коріння, стебло, листя, квітка.*)

Дидактична гра «Склади квітку»

- Чарівний художник хоче дізнатися, чи знаєте ви послідовність зростання квітки. Він намалював малюнки і навмисне їх переплутав. Вам необхідно пронумерувати їх в потрібному порядку.

Дидактична гра «Що спочатку, а що потім?»

(Цифри заховані в картинках)

(Насіння, поява листків, поява стебла, бутона, поява квітки, квітка зів'яла, утворення насіння.)

- А тепер повертаємось до нашої Садової вулиці, присядьте біля квіточки і уявіть себе маленьким насіннячком, яке потрапило в землю. (Діти присідають.)

- Вас зігріло сонечко, полив дощик і ви починаєте проростати. (Діти повільно встають.)

- З маленького насіннячка виросла квітка і розквітла. (Діти піднімають руки вгору, показуючи як розпускається бутон.)

- Її зігріває сонечко, гойдає вітерець. (Діти злегка водять руками в повітрі.)

- До квітки прилітають метелики, бджілки. Скільки вона приносить користі! Відчуваєте в серці радість від її користі! (Діти прикладають руки до серця.)

- Аж раптом прибігли діти і хочуть зірвати квітку. Що ви відчуватимете?

(Діти показують мімікою страх.)

- Діти відчули страх квітки і не зірвали її. «Я жива!» – зраділа квітка. Посміхніться квіточці.

Діти, як треба ставитись до природи? (Берегти та любити її.)

У феї Флори є велика Червона книга. Для кого вона створена? (Червона книга створена для людей.)

Які рослини занесені до цієї книги? (Яких залишилося мало, які можуть зовсім зникнути.)

А ми з вами знаємо дівчинку, яка образила квіти, і її за свій вчинок було дуже-дуже соромно. Як називається це оповідання? («Смітник».) Хто його написав? (В. Сухомлинський.) Які ще твори письменник присвятив квітам? (Діти пригадують назви казок та оповідань за піктограмами до творів: «Квітка чи вовча паша?», «Соняшник», «Пелюстка і квітка», «Бджілка та фіалка», «Конвалія в саду», «Чорнобривці».)

- Подивіться, поки ми з вами розмовляли, вітерець-пустунець погрався з квітами і залишив нам самі пелюстки. Візьміть по одній пелюстці і скажіть, про яку квітку ви подумали?

Дидактична гра «Асоціативний букет»

(Варіанти: Я думаю, що це пелюстка з жовто-білої ромашки. Я подумала про жовто-червонястий чорнобривець, біло-рожеві троянди, темно-фіолетову фіалку, кручений панич, темно-рожеву мальву, золотаво-жовту кульбабку, бардові півонії, жоржини, оранжеві лілеї, настурції, сині-айстри, червоні троянди, ніжно-білі айстри тощо).

- Щоб пелюсткам було веселіше, зберемо їх в букет і поставимо у вазу. Навіщо потрібні квіти?

Дидактична гра «Закінчить речення»

(Квіти потрібні для того, щоб... вони прикрашали природу, ними милуватися, довкола був приємний аромат, бджілки збирали пилок і нектар, дарувати на свято, на день народження, робити гербарій, лікувати людей, сплести віночок.)

Гра «Чий віночок кращий»

- Діти, запрошую вас до міні-музею Художника-чарівника.

- Хто такий художник? *(Це людина, яка пише картини.)*

- Які картини може написати художник? *(Портрет, пейзаж, натюрморт.)*

- Що таке пейзаж? *(Пейзаж – зображення на полотні живої природи.)*

- Звернімо увагу на репродукцію картини. Як вона називається? *(«Квіти за тином».)*

- Хто написав цю картину? *(Катерина Білокур.)*

- Діти, я пропоную вам увійти в картину. Тож заплющте очі, приготувалися... і ось ми вже біля тину. Як тут гарно! Яке розмаїття квітів... Вам хочеться погуляти біля тину, чи скоріше залишити це місце? *(Відповіді дітей.)*

- Я не розумію, чому тут і весняні квіти, і літні, і осінні? Про що мріяла

Катерина Білокур? А яких квітів найбільше: весняних чи осінніх? Назвіть їх.

– Що ви відчуваєте? (*Аромат квітів.*)

– Які квіти? (*Пахучі.*) Вдихніть цей аромат (вправа на дихання).

– А що ще може пахнути? (*Дезодорант, парфуми, мило.*)

– А зараз приготуйте ваші вушка і розкажіть, що вони почули? (*Як дзижчить муха, як дзижчить бджола, співають птахи, кукурікає півень, гавкає собака, шелестить листя на вітру, як розмовляють квіти.*)

– Діти, як на вашу думку, про що розмовляють квіти? Давайте послухаємо.

(*Варіанти: Сьогодні теплий, сонячний день. Сперечаються, хто з них красивіший. Хотуть, щоб пішов дощ.*)

– Художник-чарівник приготував темні окуляри, у яких ми спробуємо відгадати квітку на дотик і за запахом.

Дидактична гра «Вгадай квітку»

– Які кольори поєднала художниця? (*Теплі й холодні.*)

– Який настрій викликає ця картина? (*Веселий, радісний.*)

– Так, бо Катерина Білокур – справжня художниця-чарівниця, вона відтворила на полотні лише невеличкий куточок мальовничої української землі, де зроста і яку дуже любила. Пригадайте вірш про маленького хлопчика, який вчився малювати свій рідний край.

Декламування поезії.

Дидактична гра «Які листівки переплуталися місцями?»

– Художник розповідає нам про квіти фарбами, композитор – музикою, а поет – віршами. Пропоную вам на хвилинку стати поетами і скласти сімквейн (вірш без рими) до слова квітка. (*Квітка. Різнобарвна, чарівна. Пахне, цвіте, росте. Я люблю квітку. Рослина.*)

– Діти, прислухайтеся, ви чуєте звуки музики. Це до нас поспішає фея Флора!

– Доброго ранку, діти. Я чула ваші відповіді, дуже задоволена ними. У мене є прохання до вас. Мене запросили на бал, допоможіть мені, будь ласка, прикрасити сукню. Я назбирала вам квіточок, краплинок роси, дощику.

– Феє Флоро, звичайно, дітки тобі допоможуть.

Дидактична гра «Прикрась сукню»

– Дякую, дітки, за допомогу. Діти, щоб вам запам'яталася наша зустріч, я перетворю вас на справжніх принцес і принців. (Фея одягає дівчаткам віночки, а хлопчикам дарує квіти. Діти виконують танок під музику.) Які молодці! Вам сподобався наш чарівний замок? А що найбільше? Вам час повертатися до дитячого садочку. До побачення, до нових зустрічей!

Давидова І.В.,

вихователь дошкільного навчального
закладу (ясла-садок) комбінованого типу
№27 «Вишенька» м. Кропивницького

Конспект заняття з зображувальної діяльності

Тема. Ознайомлення дітей з творами Ф. Полонського.

Мета: закріпити вміння дітей малювати підгрупами портрет з фото, натюрморт з натури та пейзаж, передавати характерні риси обличчя, настроїв у малюнку; продовжити знайомство з творами видатних художників-земляків Кіровоградщини, зокрема, Ф. Полонського; виховувати акуратність, самостійність, відповідальність за виконання поставленого завдання.

Підготовча робота: знайомство з біографією і творчістю Ф. Полонського, А. Ліпатова, А. Кадигроба, розучування віршів про жанри живопису; набуття навичок малювання портрету, пейзажу, натюрморту.

Обладнання: мольберти дитячі настільні, мольберт тринога, репродукції картин Ф. Полонського, А. Ліпатова, А. Кадигроба; пензлі, аркуші паперу, гуаш, серветки, склянки з водою, музичний супровід, дошка-екран, фото художника, натюрморт, картина Ф. Полонського.

Хід заняття

- Діти, сьогодні я отримала дуже важливий дзвінок. Потрібна наша допомога одній дуже хорошій людині. Хочете дізнатися кому? Тоді відгадайте *загадку*:

Біга пензлик по тканині,
Підкоряючись людині,
А людина творить свій,
Неповторний світ живий.

- Хто це? (*Художник.*) Так, це художник, і до речі, дуже відомий.

- А яких відомих художників ви знаєте? (*К. Білокур, О. Шовкуненко, І. Айвазовський та інші.*)

- Так, ви знаєте багато художників, деякі з них народилися і жили в Україні, деякі за її межами в далеких країнах, а є й такі, що живуть і працюють зовсім близько, тому що вони наші земляки.

- Яких художників-земляків ви знаєте? (*А. Ліпатов, А. Кадигроб, Ф. Полонський.*)

Перегляд відеосюжету про художника Ф. Полонського.

- Про якого художника ви переглянули ролик? (*Фелікс Полонський.*)

- Які ви знаєте роботи цього художника? (*«Похмурий ранок», «Осінній сум», «Після дощу», «Зима», «Піони», «Осіннє сонце».*)

- Ви вже знайомі з його творчістю, біографією та роботами. Але наш земляк зараз знаходиться у відрядженні і дуже просить, щоб ми допомогли організувати йому виставку.

- Де проходять виставки художників? (*У музеях, бібліотеках, галереях.*)
Для цього ми з вами відправимося в галерею і візьмемо з собою роботи Ф. Полонського. Будь-ласка, виберіть репродукції. Але виникла невеличка проблема... всі картини переплутались.

Проблемна завдання «Знайди роботи художника».

Вихователь розкладає роботи декількох художників (А. Ліпатова, Ф. Полонського, А. Кадигроба). Діти розглядають роботи і відбирають потрібні, сортують, називають їх автора і назву та складають у спеціальну коробку.

- Молодці, тепер беремо картини і вирушаємо в дорогу.

Діти переходять у *локацію «Галерея»*.

- Ось ми опинилися у виставковій залі галереї. Подивіться, яка вона велика, світла, гарна і простора. Але полички пусті і потрібно їх оформити. Ми розкладемо картини правильно, за жанрами живопису. Які види живопису ви знаєте?

Діти розповідають вірші про жанри живопису:

Якщо бачиш на картині	Або снігову рівнину,
Цвіт вишневого садка,	Або поле та шалаш,
Чи ялинку й білий іній,	То запам'ятай, картина
Або млин біля ставка,	Називається... (<i>Пейзаж.</i>)

Якщо бачиш, що з картини	Якщо бачиш на картині
Мовчки дивиться на нас	Чашку кави на столі,
Принц в одязі старовинній,	Чи графин зелено-синій,
Або в робі верхолаз,	Чи троянду в кришталі,
Льотчик або балерина,	Або керамічну вазу,
Або з вусами корнет,	Або грушу, або торт,
То запам'ятай, картина	Або всі предмети разом,
Називається... (<i>Портрет.</i>)	Знай, ти бачиш... (<i>Натюрморт.</i>)

Вправа «Виставка».

Завдання: розкласти картини художника за жанрами, при цьому називаючи картину, жанр, у якому вона виконана, і розміщуючи її на певній поличці.

- Ви виконали завдання, але залишилося багато вільних поличок. Насправді нас запросили не тільки допомогти в організації виставки, а й взяти участь у ній та виставити свої роботи поруч з роботами справжнього художника. Тож запрошую вас у майстерню!

Локація «Майстерня художника».

- Закрийте очі і відчуйте запах... Чим пахне у майстерні художника? (*Олією, фарбами.*) Ви чуєте? Тут лунає навіть музика... (слухають).

- Що ми бачимо у майстерні?

- Яке обладнання є у майстра?

- Сьогодні ми як справжні художники будемо тут працювати. Потрібно виконати три завдання: намалювати портрет художника, натюрморт та пейзаж.

У мене в руках скриня з кольоровими беретами, які допоможуть кожному з вас знайти своє місце. А ще вони чарівні, той хто його одягає перетворюється на справжнього художника...

Вправа «Холодний-теплий».

Діти по черзі дістають берети, називають колір (теплий він чи холодний), одягають та займають робоче місце, відшукуючи пензлик такого самого кольору як і берет.

Учасники діляться на три підгрупи:

1 підгрупа: малюють пейзаж з репродукції Ф. Полонського «Похмурий ранок»;

2 підгрупа: малюють натюрморт з натури;

3 підгрупа: портрет Ф. Полонського.

Вправа «Реклама».

Діти розповідають про свою роботу, рекламуючи її, виставляють на полицю поряд з творами художника.

- Ви молодці, організували дуже гарну виставку, створили власні шедеври. Зараз зробимо фото на пам'ять (вихователь фотографує дітей в «галереї», діти позують).

Вихователь: Діти, ви молодці! Я відправлю ці фото художнику, і думаю він буде у захваті. А ми можемо відкривати виставку!

Дитина-екскурсовод звертається до глядачів:

- Шановні гості! Галерея відкрита! Запрошуємо вас на виставку!

Ревенець О.О.,

вихователь дошкільного навчального закладу (ясел-садка) №25 м. Олександрії

Конспект інтегрованого заняття для старшої групи

Тема. Художньо-естетичний ярмарок або «Як богатирі Фею Фантазію визволяли».

Мета: розвивати вміння емоційно сприймати різні витвори мистецтва, пробуджувати пізнавальний інтерес до них; розвивати творчі навички засобами ліплення; учить дітей ставитися до творів мистецтва та їх авторів з повагою; збагачувати словниковий запас новими термінами; розширювати кругозір стосовно технік малювання.

Обладнання: щит, мечі, «Думальний капелюх», «Дракон емоцій», камінь-схема, скульптура Сірості (паперопластика) і Феї Фантазії (пластилін), чарівна паличка, нитка, художні вироби, картини (спільна робота з батьками), «Знаковий годинник», «Храм творчості», «Неіснуюча змія», схеми репродукцій картин, паперові долоньки, пластилін, серветки.

Хід заняття

I. Організація дітей до заняття.

(Діти стоять за столами, на яких знаходяться їх роботи, виконані разом з батьками).

II. Ігровий момент.

Зима, певно, найчарівніша пора, коли стаються дива і оживає казка. До вашої уваги міні-казка «Як богатирі Фею Фантазію визволяли».

Дитина:

Фея Фантазія

Планетою мистецтва правила,

Ниточками творчості все пронизувала.

А на сусідній планеті –

Темній, холодній пустій –

Сірість плила свої сіті,

Ї придумала план непростий.

Хитро, підступним обманом

Владу до рук узяла.

І вкрила сірим туманом

Яскраву планету добра.

Час забити нам тривогу

Хто прийде на допомогу?

Сюрпризний момент.

- Діти, хто це? (*Богатирі.*)

- Добрий день! Ми богатирі. Готові вам допомогти. Куди йти? Кого визволяти? З ким боротися?

- Дорогі богатирі! Сірість забрала в полон Фею Фантазію і цим перервала чарівну нитку, яка з'єднувала нашу уяву з її фантастичними ідеями. Треба якнайшвидше відновити її.

- Ось вам щит з підказками (на щиті приклеєні: яєчна шкаралупа, свічка, макарони, фольга, гра, магічна картина, чарівна торбинка, долонька).

- Вам потрібно потрапити на художньо-естетичний ярмарок, здобути за допомогою підказок картини, заповнити ними чарівну нитку. Тоді відновиться контакт і злі чари Сірості розвіються.

- Віддайте мені мечі, у цій битві вам вони не знадобляться. Натомість прийміть дарунки – спеціальні обладунки (вихователь одягає на першого богатиря рюкзак «Дракон – емоцій», на другого «Думальний капелюх»). Кожна картина викликає певні емоції, дракон живиться ними і допоможе розпізнати їх. Сучасний богатир має не тільки махати мечем, а й думати, поповнювати свої знання. У цьому допоможе «Думальний капелюх». Тож, часу не гайте, в дорогу вирушайте!

III. Основна частина.

«На ярмарку».

Перед богатирями камінь.

- Потрібно обрати дорогу до ярмарку.

- 1) Казка, вірш – це літературне мистецтво.
- 2) Пісня, танець, мелодія – музичне мистецтво.
- 3) Вистава, сцена – театральне мистецтво.
- 4) Картина, статуетка, писанка – образотворче мистецтво.

- Отже, прямуємо до образотворчого ярмарку.

Обирання та розвішування малюнків на чарівній нитці.

* Богатир торкається яєчної шкаралупи на щиті.

1-й продавець:

Якщо фарб у тебе нема – не біда.

Клей, зернятка, крупа,

Ще яєчна шкарлупа

Стануть у пригоді.

І з легкої руки

Вийдуть картини чудові.

Богатирі купують і вішають на нитку.

* Богатир торкається свічки на щиті.

2-й продавець:

Щітка, нитка і свіча,

Навіть стружка з олівця.

Для митця в пригоді стануть

І картини оживають.

Богатирі купують і вішають на нитку.

* Богатир торкається макарон.

3-й продавець:

Голка, паличка вушна,

Нитка кольорова.

Замість голок в їжака

Стирчать макарони.

Богатирі купують і вішають на нитку.

* Богатир торкається чарівної торбинки.

Гра «Розпізнай репродукції за схемами».

* Богатир торкається фольги.

4-й продавець:

- Підходьте до мене! Я продам вам малюнок на фользі, якщо ви скажете, як називається ця техніка.

Богатирі відповідають: тиснення на фользі.

Богатирі купують і вішають на нитку.

* Богатир торкається гри.

5-й продавець:

- Я продаю цікаві ігри на закріплення знань про жанри мистецтва.

• Якщо ми малюємо природу – це... (Пейзаж.)

• Якщо ми малюємо фрукти, овочі, вазу – це... (Натюрморт.)

• Якщо ми малюємо обличчя людини – це... (Портрет.)

Богатирі купують і вішають на нитку.

* Богатир торкається голови дракона.

Гра «Дракон емоцій».

* Богатир торкається магічної картини.

6-й продавець:

- Продаються магічні картини добра. У тих, хто їх виготовляє – вони забирають сум, роздратування, додають сил, оптимізму.

- Хочете дізнатися рецепт фарб?

1. Змішати фарби з борошном, щоб завжди бути ситими і здоровими.

2. Додати сіль, щоб дізнатися таємниці життя.

3. Додати кілька крапель олії, щоб усі справи йшли вдало.

4. Додати води, яка дарує нам життєву енергію.

5. Зміцнити клеєм, щоб і самим бути міцними духом.

Богатирі купують і вішають на нитку.

* Богатир торкається чарівної змії.

Гра «Поєднай непоєднане».

Фізкультхвилинка.

У художній майстерні.

- Дивно, ниточка відновлена, а Сірість не зникла.

(Звертають увагу, що посередині щита намальована долонька.)

- Я зрозуміла! Щоб зник сірий туман, треба наповнити простір кольоровими, прикрашеними долоньками. Оздоблювати долоньки будемо шматочками пластиліну.

(Техніка «пластилінова мозаїка». Виконання роботи під музичний супровід.)

Готові роботи діти викладають навколо скульптури Сірості. Вихователь запалює чарівну паличку.

Сірість (дитина):

Яскраве світло де взялося?

Що тут без мене відбулося?

Тут влада лиш моя була

У Сірім царстві сірості і зла.

Як свічка, зараз я згораю,

Я пропадаю, я зникаю...

Вихователь піднімає скульптуру Сірості, а під нею скульптура Феї Фантазії.

- Молодці, діти! Завдяки вашим прикрашеним долонькам, ми зробили добру справу.

IV. Заключна частина.

Фея Фантазія запрошує нас до храму творчості. Спробуємо завести старовинний годинник Знаків і двері відчиняться. Діти розшифровують таємничі послання.

1. Коли художник малює, його серце стає великим і веселим.

2. Великий художник той, якого пам'ятають.

3. Художник – це чарівник, тільки у нього не паличка, а пензлик.

4. Картини, наче книги, бо в них зберігаються історії.
5. Людина-творець уміє у неживому бачити живе, у тиші почути мелодії, а в потворному побачити прекрасне.
6. Все закінчується, не закінчується мистецтво – воно вічне.
7. Людина, яка вміє сприймати звичайне, як чудо, може вважати себе художником.
8. Творча людина сприймає красу усіма органами відчуття:
 - дивується гарячому - маковому характеру червоного;
 - захоплюється мелодійним співом зеленого;
 - насолоджується медовим смаком жовтого;
 - свіжим подихом блакитного;
 - зачаровується терпким ароматом казкового фіолету.

Відкриваються двері до Храму.

V. Висновки.

Дитина:

У нашій казці, в чудовій і безмежній,
Говорять з нами лілії і трави прибережні.
У всіх, як забажається, там виростають крила,
А добрим та беззахисним – там додається сила.
Царює там фантазія – у надвисокій стадії.
Там мрії всі збуваються!

Тож закликаю я: зроби крок перший, обережний,
У світ фантазії іди – мінливий та безмежний!

Сьогодні ми зробили чистішими наші думки, особливо думку про призначення мистецтва – *прикрашати*. Прикрасити життя так, щоб художник і глядач, майстер і той, хто користується, об'єдналися творчістю і, хоч на мить, насолодилися найчистішою радістю мистецтва.

Ревенець О.О.,

вихователь дошкільного навчального
закладу (ясел-садка) №25 м. Олександрії

Конспект заняття для дітей старшого дошкільного віку

Тема. Вересень.

Перша зустріч.

Попередня робота: розгляд та обговорення картин К. Білокур, Е. Волобуєв, С. Шишко, О. Шовкуненко осінні натюрморти.

Друга зустріч.

Тема. Осінні натюрморти.

Мета: виховувати інтерес до творів мистецтва, бажання милуватися та висловлювати власні враження; вчити уявляти звуки, запахи, сприймання дотиком; розвивати творчі здібності, уміння фантазувати, уявляти; вчити дітей малювати технікою пуантилізму.

Обладнання: репродукції картин, ємності із запахами, картки з різною поверхнею.

Хід заняття

I. Організація дітей до заняття.

II. Ігровий момент.

На столі у вихователя стоїть натюрморт (ваза з квітами, фрукти, чайник, чашка). Все знаходиться за ширмою.

- Подивіться на силует (тіньовий театр) і відгадайте, що знаходиться у мене на столі. (Відповіді дітей.)

Вихователь прибирає ширму. Діти насолоджуються розмаїттям кольорів, ароматів.

Вправа «Пофантазуй».

Діти фантазують про характер та настрій предметів. Висловлюють свої враження у формі компліментів.

Вправа «Я – ваза».

Діти уявляють себе будь-яким предметом на столі й розповідають від його імені.

Наприклад: Я ваза. Я живу на столі. Я прозора, гарна, скляна. Товаришую з квітами. Я народилася, щоб подовжити життя квітам.

Вправа «Пригадай автора».

Репродукції закриті осінніми листочками. Вихователь знімає по листочку (на зворотному боці якого картка-символ певної репродукції). Діти називають автора і назву репродукції.

III. Основна частина.

Входження в картину за допомогою різних аналізаторів.

Діти, картину можна не тільки бачити, а й чути, нюхати, сприймати на дотик.

Давайте спробуємо. Включаємо свою фантазію, уяву за допомогою уявного думального капелюшка (уявно одягають його).

Вправа «Я тільки чую».

Діти виконують точковий масаж вухок. Розповідають про уявні звуки.

Вправа «Я відчуваю запах».

Діти уточнюють, з якої саме картини почули звук чи запах.

Вправа «Я відчуваю на дотик».

Дітям пропонується із заплющеними очима торкнутися поверхні картки і сказати, що це може бути на картині (шершаве – дерево, стіл, ваза; гладке – бік яблука, пелюстка...).

IV. Фізкультхвилинка.

(Текст супроводжується рухами.)

Якщо бачиш на картині склянку кави на столі,

Сік малиновий в графіні,

Чи троянду в кристалі;

Може грушу, може торт,

Або все оце одразу -

Знай, ти бачиш **натюрморт**.

V. Практична робота. У майстерні художника.

Діти, пропоную створити власні натюрморти для нашої галереї.

Точковий малюнок. Пуантилізм – малювання різнокольоровими крапками.

VI. Підсумки заняття.

Ревенець О.О.,

вихователь дошкільного навчального
закладу (ясел-садка) № 25 м. Олександрії

Конспект заняття для дітей старшого дошкільного віку

Тема. Листопад.

Перша зустріч.

Попередня робота.

Розгляд та обговорення картин В. Полєнов «У парку», М. Пимоненко «Ярмарок», М. Приймаченко (чарівні птахи, звірі).

Друга зустріч.

Тема. Казка поряд.

Мета: розвивати естетичне сприймання, вміння помічати красу, незвичайність і фантастичність образів, здатність виявляти емоційне ставлення до зображеного; виховувати інтерес до творів мистецтва, бажання милуватися та створювати власні роботи, сміливо доповнюючи їх деталями з власної уяви; продовжити вчити дітей творчо мислити, викликати радість від зустрічі з новими картинками; дати можливість дітям самостійно створити казковий образ, користуючись нетрадиційними техніками малювання.

Обладнання: репродукції картин, картки з опорними символами, предмети для нетрадиційних технік малювання (пір'я, нитка, вушні палички).

Хід заняття

I. Організація дітей до заняття.

II. Ігровий момент.

- Діти, сьогодні до нас на заняття завітала змія. Не лякайтеся, вона добра і нікого не вкусить. (Вихователь показує казкову змію, на хвості якої прищеплено віяло з картками.) Подивіться, хіба у змії такий хвіст? (*Ні.*) Це не проста змія, а казкова, придумана мною. А надихнули виготовити її картини однієї художниці, яка творить казку. Хочете потрапити до казки, підставляйте долоньки, закривайте очі, чарівний хвіст змії перенесе нас туди. (Вихователь торкається долоньок дітей.)

Вправа «Відгадай».

В казку ми потрапили, а щоб відкрилися в неї двері, ми повинні згадати картини, які ви бачили на дошці. (Пригадують за картками-символами.)

Вправа «Відставай – забігай».

Обираємо одного з героїв чи об'єктів, уявляємо, що він робив раніше, до появи на картині, і що буде потім.

III. Основна частина.

- Діти, казка приходить до тих людей, які в неї вірять, не бояться придумувати, фантазувати. Волею пензля відомої української художниці перед нами постає цілий світ фантастичних істот. Прообразом її звірів і птахів є природа.

Дивлячись на картини М. Приймаченко, мені завжди хочеться всміхнутися й самій пофантазувати. А вам?

Вправа «Казкова тварина».

Фантастично поєднати несумісне – голову однієї тварини з тулубом другої, хвостом третьої, придумати їй назву, де живе, який має характер.

Вправа «Чарівна паличка».

Діти уявляють і фантазують, яким чином казкова тварина може потрапити в репродукції інших художників.

Вправа «Я відчуваю на дотик».

Вихователь використовує чарівну змію, на хвості якої у вигляді віяла розміщені картки для дотику.

IV. Фізкультхвилинка.

З відповідними до тексту рухами.

V. Практична робота. У майстерні художника.

«Казкова тварина».

Покличте свою уяву і вигадуйте власну тварину чи птаха. Художниця часто вдягала своїм тваринам капелюха на голову (а може, краще припасувати сучасну бейсболку?), ще й чоботи на ноги. Хвоста можна перетворити на довгошийого птаха чи змію, на гілку чи квітку, на бантик чи дзвіночок. Отож, поміркуйте, доберіть чисті, соковиті кольори й гарно поєднайте їх. Вчиться неповторності поєднань сонячно-яскравих фарб у М. Приймаченко.

VI. Підсумки заняття.

Дорошенко М.В.,

керівник гуртка образотворчого мистецтва дошкільного навчального закладу (ясел-садка) №73 «Червона квіточка» комбінованого типу м. Кропивницького

Конспект заняття для дітей старшого дошкільного віку

Тема. Розглядання репродукції картини К. Трутовського «Одягають вінок».

Мета: ознайомити дітей із побутовим жанром живопису, вчити виділяти основні засоби виразності – колір, композицію; вчити розуміти зміст картини, описувати дії зображених персонажів; розширювати уявлення про народні

звичаї України; удосконалювати навички зв'язного мовлення; виховувати інтерес до творів мистецтва, розвивати творчу уяву.

Попередня робота: розповідь вихователя про побут і звичаї українського народу; бесіда з дітьми про їх родини, сімейні традиції.

Хід заняття

Вступна бесіда: «В Україні здавна існував народний звичай: молоді дівчата прикрашали голови вінками з живих квітів. Під час яких свят це відбувалося? А дівчата нашої групи, коли вбираються у віночки? Чи є віночки у ваших матусь, сестричок? Давайте разом роздивимося картину Костянтина Трутовського «Одягають вінок».

Розгляд-милування.

- Про що розповів художник у картині? Чому ви вирішили, що саме про це?

(Запропонувати дітям розповісти, хто зображений на картині, де знаходиться; яке композиційне розташування; який змістовний центр у картині.)

- Який настрій передано в картині? Чому ви вирішили що саме такий?

(Яка роль кольору у створенні радісного передсвяткового настрою.)

- Якими кольорами зображені люди? Навколишня природа? Чому ви вважаєте, що вони радісні, веселі, щасливі?

Вихователь звертає увагу на роль міміки, пози, жестів у створенні образів. Пропонує дітям пофантазувати, про що думають герої.

Прийом «входження» в картину з установкою на розгорнуте виразне висловлювання: «Ви уважно роздивилися картину. А тепер уявімо, що знаходимось поруч з родиною, яка зображена. Опишіть, що ви чуєте, відчуваєте? Як вам здається, до якого свята готуються члени сім'ї. Уявіть, що ви, та сама дівчинка, яка приміряє віночок. Про що вона думає, мріє? Давайте разом пофантазуємо, що відбуватиметься далі».

Розкажіть, чим вам сподобалася картина К. Трутовського «Одягають вінок». Які свята ви пригадали? Коли жінки вашої родини вбираються у вінки?

Котляренко С.М.,

вихователь дошкільного навчального
закладу (ясел-садка) №73 «Червона
квіточка» м. Кропивницького

Конспект заняття для дітей середнього дошкільного віку

Тема. Чарівні птахи у творчості української художниці Марії Приймаченко.

Мета: ознайомити з творчістю української художниці М. Приймаченко; вчити аналізувати картину, помічати цікаве, відчувати аромат квітів, уявляти можливі звуки співу пташок, відтворювати зображення за допомогою аплікації

основних силуетів: птахів, квітів та малювання дрібних деталей; добирати потрібні кольори та форми з паперу; зображувати квіти, бруньки, листя, гілки, заокруглені й прямі лінії та крапки; вчити мислити і спостерігати, уважно розглядати силуети чарівних птахів; розвивати уяву, творчість у малюванні, дрібну моторику руки; сприяти формуванню естетичного смаку, викликати позитивне емоційне ставлення до творів мистецтва, вміння бачити і відтворювати красу навколишнього світу за допомогою уявних образів.

Обладнання: репродукції картин М. Приймаченко, паперові силуети птахів, клей, пензлик, серветка, фломастери, різнокольорові ручки, основа бежевого відтінку, «сонячна пташка» із паперу.

Вид діяльності: індивідуальна творча робота.

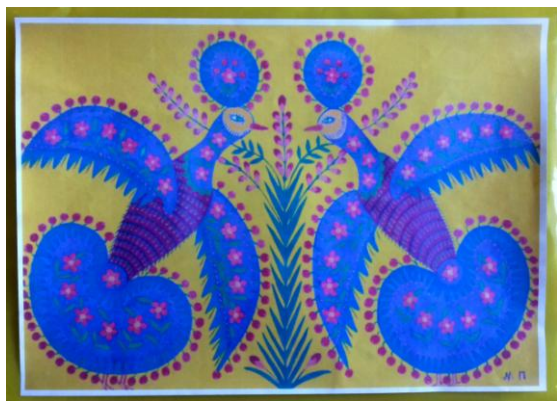
Творче завдання: відтворення репродукції картини М. Приймаченко за допомогою аплікації з елементами малювання.

Підготовча робота:

1. Розглянути тему «Весна. Пробудження природи».
2. Бесіда про птахів, які повертаються з теплих країв навесні.
3. Розповідь вихователя про художників – справжніх чарівників, які можуть передати те, що уявляють, за допомогою картин.
4. Ознайомити з репродукціями картин М. Приймаченко.
5. Виконати завдання, що сприяють удосконаленню навичок зображення вертикальних, горизонтальних, округлих ліній, крапок; малювання квітки, бруньки, гілки, листка.
6. Провести дидактичні ігри, що сприяють розвитку творчої уяви («Весняні зелені птахи», «Уквітчана пташка», «Порівняй силуети птахів», «Домалюй крила пташці»).

Хід заняття

I. Вступна частина.

1. Вихователь пропонує розглянути репродукцію картини М. Приймаченко і визначити:

- якого кольору птахи;
- якої форми хвіст;
- як розміщені птахи;
- чим прикрашені;
- якого кольору тло (основа).

2. Запитання. Чи подобаються птахи, зображені на картині, чим саме?

II. Мотивація.

Розглянути паперові силуети пташок синього кольору і запропонувати створити «схожу картину», уявити себе художником.

III. Основна частина.

Творчі завдання.

1. Творча гра «Розкажи про своїх чарівних птахів». (Звідки вони прилетіли? Що принесли на крилах? Які пісні співають?)

2. Приклеїти паперові силуети птахів на основу так, як на картині.
3. Намалювати очі та дзьоби.
4. Намалювати «корону» із квітів та бруньок так, як на картині.
5. Прикрасити крила і хвіст намальованими квітами, бруньками.
6. Тулуб розмалювати паралельними лініями і зобразити крапки – «насіння».
7. Посередині між птахами намалювати гілки з листям.
8. Дібрати назву до власної картини («Весняні чарівні птахи»).

IV. Фізкультурна пауза «Політ чарівного птаха».

Запропонувати дитині довільно порухатися, «змахуючи крилами» з тканини, прикрашеними квітами; заспівати пташину чарівну пісню.

V. Підсумки.

1. Порівняти репродукції картини М. Приймаченко та творчі індивідуальні роботи дітей (схожі деталі, кольори, силуети птахів).
2. Подарувати дітям «сонячну пташку», зроблену із блискучого паперу, щоб вона нагадувала про сонце, тепло і бажання радіти навколишній красі.

3. Організувати виставку дитячих індивідуальних творчих робіт, оснований на відтворенні репродукцій картин Марії Приймаченко.

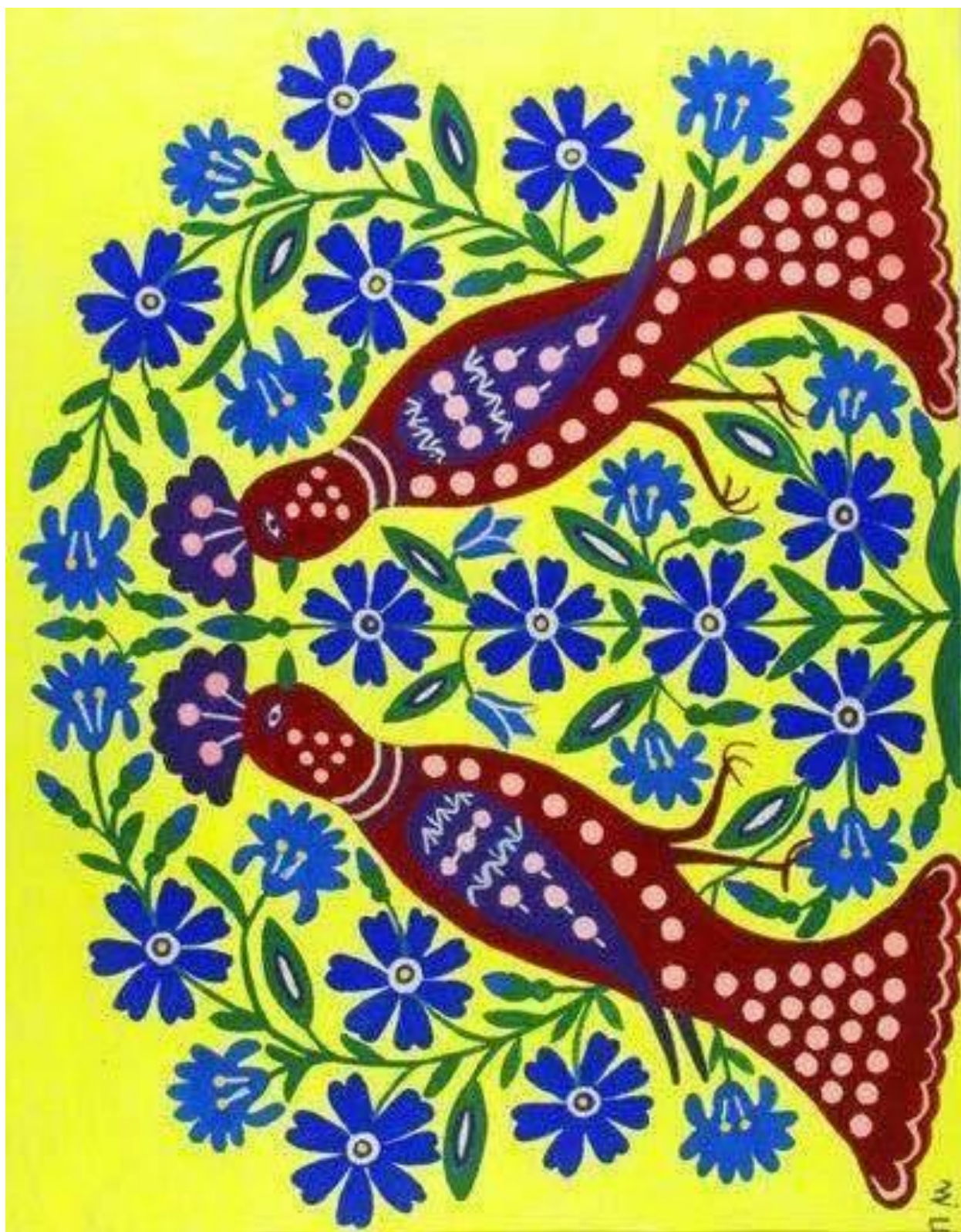
Аналогічно до поданого ходу заняття проводяться інші індивідуальні творчі роботи, за основу для відтворення беруться інші репродукції картин М.Приймаченко.

Висновки

Таким чином, на основі проаналізованих програм, вимог до творів живопису та виділених основних принципів їх відбору для дітей, можна зазначити, що твори живопису складають для дитини цінність (духовну, моральну, естетичну, етичну тощо), оскільки в процесі знайомства з ними вона переймає досвід художника-творця, наслідує його. У виховному відношенні вкрай важливо, на які цінності ми прагнемо спрямувати дитину! Це і любов до рідного краю, і бережне ставлення до оточуючого, і взагалі, пізнання себе у цьому світі!

Список використаної літератури

1. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник А.М. Богуш. – К., 2012. – 26 с.
2. Демчик К.І. Принципи та умови добору художніх картин для естетичного виховання старших дошкільників / К.І. Демчик // Современные проблемы и перспективы развития науки и образования : материалы II Междунар. науч.-практ. конф. (15-17 апреля 2013 года) : научный журнал «Аспект». – Донецк : Цифровая типография, 2013. – № 5 (Т. 2). – С. 46-49.
3. Дитина в дошкільні роки: комплексна освітня програма / автор. колектив; науковий керівник К.Л. Крутий. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2016. – 160 с.
4. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; авт. кол.: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білокаленко та ін.; наук. ред.: Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Міністерство освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 304 с.
5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / Ілона Миколаївна Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
6. Зданевич Л.В., Погрібняк Н.В. Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку засобами творів живопису. – Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2009. – 120 с.
7. Зубарева Н.М. Дети и изобразительное искусство / Н.М. Зубарева. – М.: Просвещение, 1969. – 111 с.
8. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навч. посіб. / Н.Є. Мойсеюк. – 2001. – 3-є вид., доп. – 608 с.
9. Ревенець О. Система роботи зі старшими дошкільниками по ознайомленню з картинами видатних художників / Оксана Олександрівна Ревенець. – Олександрія: Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) №25 Олександрійської міської ради Кіровоградської області, 2014. – 45 с.
10. Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / упоряд.: О.М. Байєр, Л.В. Батліна, А.М. Богуш та ін.; наук. керівник акад. А.М. Богуш; за заг. ред. Л.В. Батліної. – Тернопіль: Мандрівець, 2015. – 200 с.
11. Сухомлинський В.О. Вибрані твори / В.О. Сухомлинський. – К.: Радянська школа, 1977. – 559 с.
12. Удовиченко І.В. Музейна педагогіка: теорія і практика: науково-методичний посібник / І.В. Удовиченко. – К.: Логос, Національний музей історії України, 2017. – 72 с.
13. Шелестова Л.В. Пізнання світу та естетичний розвиток старших дошкільників засобами образотворчого мистецтва / Л.В. Шелестова // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2014. – № 9/10. – С. 49-53.

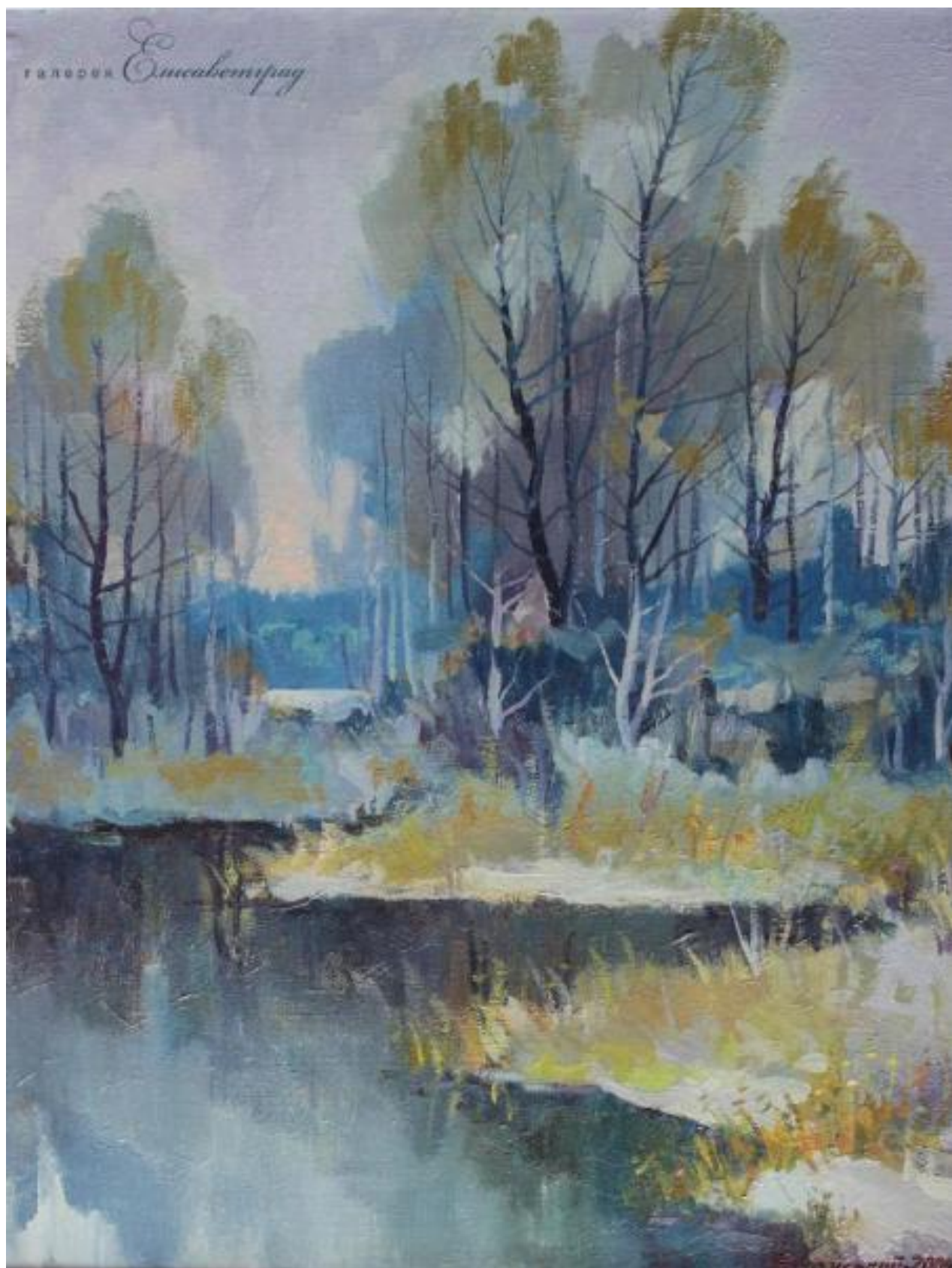
М.Приймаченко «Птахи»

М.Глущенко «Зимовий день»

К.Білокур «Квіти за тином»

Ф. Полонський «Похмурий ранок»

Ф.Полонський «Піони»

К. Трутовський «Одягають вінок»

Художньо-продуктивна компетенція дошкільників. Діти і картини

Навчально-методичний посібник

Підписано до друку 10.11.2017 р.
Формат 60х84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура «Таймс».
Друк – принтер. Тираж 100 прим.
Зам. № 280

КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна, 39/63,
Кропивницький, 25006

Віддруковано в лабораторії інформаційно-методичного забезпечення освітнього
процесу КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна,
39/63, Кропивницький, 25006